קיצור שלחן ערוך — דין אם נפלה דלקה בשבת

אִם חַס וְשָׁלוֹם נָפְלָה דְּלֵקָה בַּשַּׁבָּת, חָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, כִּי בַּעַל הַבַּיִת וּבְנֵי בֵּיתוֹ אֲשֶׁר שָׁם הַדְּלֵקָה, אִם יִתְעַסְּקוּ בְּהַצָּלָה, וְהֵמָּה נֶחְפָּזִים וּבְהוּלִים עַל מָמוֹנָם, שֶׁמָּא מִתּוֹךְ כָּךְ יִשְׁכְּחוּ שֶׁהַיּוֹם שַׁבָּת וְיכַבּוּ אֶת הַדְּלֵקָה, עַל כֵּן אָסְרוּ לְהַצִּיל אֲפִלּוּ חֲפָצִים שֶׁהֵן מֻתָּרִין בְּטִלְטוּל לְמָקוֹם שֶׁמֻּתָּרִין לְהוֹצִיא, וְרַק מַה שֶּׁהוּא צָרִיךְ לוֹ לְהַיּוֹם, מֻתָּר לוֹ לְהַצִּיל. כֵּיצַד. נָפְלָה דְּלֵקָה בְּלֵיל שַׁבָּת קֹדֶם הַסְּעוּדָה, מַצִּיל מְזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת, הָרָאוּי לָאָדָם, לָאָדָם. הָרָאוּי לַבְּהֵמָה, לַבְּהֵמָה. וּבְשַׁחֲרִית, מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. וּבְמִנְחָה, מְזוֹן סְעוּדָה אַחַת. וְאִם יֵשׁ בִּכְלִי אֶחָד מַאֲכָלִים הַרְבֵּה, כְּגוֹן סַל מָלֵא כִּכָּרוֹת, וְחָבִית מְלֵאָה יַיִן וְכַדּוֹמֶה, כֵּיוָן שֶׁמּוֹצִיאָם בְּפַעַם אַחַת, מֻתָּר. וְכֵן אִם פֵּרַשׂ סָדִין וְכַדּוֹמֶה וְקִבֵּץ בּוֹ כָּל מַה שֶּׁיָּכוֹל לְהוֹצִיא מִמַּאֲכָלִים וּמַשְׁקָאוֹת וּמוֹצִיאָן בְּפַעַם אַחַת, מֻתָּר. גַּם מֻתָּר לוֹ לְהוֹצִיא כָּל הַכֵּלִים שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הַיּוֹם.

וְאוֹמֵר לַאֲחֵרִים בֹּאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַצִּיל מָזוֹן שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ אוֹ כְּלִי אֶחָד שֶׁמַּחְזִיק אֲפִלּוּ הַרְבֵּה וַהֲרֵי הוּא שֶׁל הַמַּצִּיל, כֵּיוָן שֶׁבַּעַל הַבַּיִת הִפְקִיר וְזָכָה זֶה מִן הַהֶפְקֵר. וְאִם הוּא יָרֵא שֶׁמַּיִם וּמַחְזִיר לְבַעַל הַבַּיִת מַה שֶּׁהִצִּיל, כֵּיוָן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁלֹּא הִפְקִיר בִּרְצוֹנוֹ, מֻתָּר לוֹ לָקַחַת שְׂכַר הַהַצָּלָה, וְאֵין זֶה שְׂכַר שַׁבָּת, כֵּיוָן שֶׁמִּצַּד הַדִּין הַכֹּל הוּא שֶׁלּוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם מִדַּת חֲסִידוּת שֶׁלֹּא לִטּוֹל שָׂכָר עַל טִרְחַ הַצָּלָה שֶׁבְּשַׁבָּת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ שְׂכַר שַׁבָּת, כִּי הֶחָסִיד יֵשׁ לוֹ לְוַתֵּר מִשֶּׁלּוֹ בְּכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ נִדְנוּד עֲבֹרָה.

וְכָל זֹאת, רַק לְמָקוֹם שֶׁמֻּתָּרִין לְהוֹצִיא לְשָׁם. אֲבָל לְמָקוֹם שֶׁאֲסוּרִין לְהוֹצִיא, אָסוּר לְהַצִּיל שׁוּם דָּבָר. אַךְ בְּגָדִים שֶׁיְּכוֹלִין לְלָבְשָׁם, מֻתָּר לוֹ לִלְבּוֹשׁ, וְלַעֲטֹף כָּל מַה שֶּׁיָּכוֹל, וּמוֹצִיא אֲפִלּוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וּפוֹשֵׁט וְחוֹזֵר וְלוֹבֵשׁ וּמוֹצִיא אֲפִלּוּ כָּל הַיּוֹם. וְיָכוֹל לוֹמַר גַּם לַאֲחֵרִים, בֹּאוּ וְהַצִּילוּ, וּמַצִּילִין כֵּן.

וְהַבָּתִּים שֶׁאֵין שָׁם הַדְּלֵקָה, אֶלָּא שֶׁהֵם קְרוֹבִים וְיֵרְאִים שֶׁתַּגִּיעַ גַּם לָהֶם, כֵּיוָן שֶׁהֵם אֵינָם בְּהוּלִים כָּל כָּךְ, מֻתָּרִין לְהַצִּיל כָּל דָּבָר לַמָּקוֹם שֶׁמֻּתָּרִין לְהוֹצִיא לְשָׁם. יֵשׁ אוֹמְרִים, דְּגַם מָעוֹת וּשְׁאָר דְּבָרִים יְקָרִים אַף עַל פִּי שֶׁהֵן מְקֻצִּין, מֻתָּר לְהַצִּילָן מִן הַהֶפְסֵד הַגָּדוֹל הַפִּתְאוֹמִי, כְּגוֹן דְּלֵקָה אוֹ שֶׁטֶף מַיִם אוֹ גְּזֵלָה, עַל יְדֵי מַה שֶּׁמַּנִּיחִין עֲלֵיהֶם אֵיזֶה דְּבַר מַאֲכָל וּמְטַלְטְלִין אוֹתָן כֵּן בְּיַחַד. (אֲבָל בְּמָקוֹם אַחֵר, אֵין שׁוּם הֶתֵּר לְטַלְטֵל כֵּן מַקָּצָה). וְיֵשׁ מְקִלִּין עוֹד יוֹתֵר, שֶׁאֲפִלּוּ לְבַדָּן יְכוֹלִין לְטַלְטְלָן, מִשּׁוּם דְּבִמְקוֹם הֶפְסֵד גָּדוֹל פִּתְאוֹמִי, נִדְחֶה אִסּוּר מָקֻצֶּה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא לַמָּקוֹם שֶׁאֲסוּרִין לְהוֹצִיא.

כָּל סִפְרֵי קֹדֶשׁ, בֵּין שֶׁהֵן בִּכְתָב בֵּין שֶׁהֵן בִּדְפוּס, מַצִּילִין אוֹתָן מִפְּנֵי הַדְּלֵקָה אוֹ שֶׁטֶף מַיִם וְכַדּוֹמֶה, אֲפִלּוּ לֶחָצֵר אוֹ לְמָבוֹי שֶׁאֲסוּרִין לְהוֹצִיא לְשָׁם מֵחֲמַת שֶׁלֹּא עָשׂוּ עֵרוּב. וְהוּא כְּשֶׁהֵן מְתֻקָּנִין בְּעִנְיָן שֶׁהָיוּ מוֹעִילִים עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת אוֹ שִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת. וְעַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, מֻתָּר לְהַצִּילָן אֲפִלּוּ דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים (הַצָּלַת הַמֵּת מִן הַדְּלֵקָה, עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן פ"ח סָעִיף ט"ז).

מַצִּילִין תִּיק הַסֵּפֶר עִם הַסֵּפֶר, וְתִיק הַתְּפִלִּין עִם הַתְּפִלִּין.

סֵפֶר תּוֹרָה קוֹדֵם לְהַצִּיל לִשְׁאָר סְפָרִים.

כְּשֶׁיֵּשׁ חֲשַׁשׁ סְפֵק סַכָּנַת נְפָשׁוֹת, מֻתָּר לְכַבּוֹת אֶת הַדְּלֵקָה. וְלָכֵן בִּמְקוֹמוֹת שֶׁהַיִּשְׂרְאֵלִים דָּרִים בֵּין הַנָּכְרִים, מֻתָּר לְכַבּוֹת אֶת הַדְּלֵקָה, אֲפִלּוּ הוּא בְּבֵית נָכְרִי, וְהַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן. וְדַוְקָא לְכַבּוֹת מֻתָּר. אֲבָל אָסוּר לְחַלֵּל שַׁבָּת כְּדֵי לְהַצִּיל מָמוֹן. וְאִם עָבַר וְחִלֵּל, יֵלֵךְ אֶל הָרַב לְבַקֵּשׁ שֶׁיּוֹרֵהוּ תְּשׁוּבָה.